

Romano hangos

Elektronické vydání

ROMSKÝ HLAS – LIST ROMŮ V ČESKÉ REPUBLICE

ROČNÍK 10 • ČÍSLO III • VYŠLO 18. ČERVNA 2008

zprávy

PRAHA – V Praze žije zhruba 17 000 Romů, téměř čtvrtina z nich má problémy s bydlením. Vyplyvá to ze studie, kterou si nechalo vypracovat hlavní město. Čtvrtina dotázaných žije v bytě, který obývá šest až deset lidí. Pětina Romů má finanční problémy, téměř stejný počet i potíže se zaměstnáním.

LITVÍNŮV – Radnice v Litvínově chce od příštího roku změnit způsob výplaty sociálních dávek. Lidé už nebudou dostávat část dávky formou poukázek, ale na čipové kartě. Za jídlo, ošacení a drogistické zboží zaplatí ve vybraných obchodech odečtením příslušné sumy z elektronické peněženky.

KARLOVY VARY – Před karlovarskou školou v Drahovicích přibývá přepadení, a to údajně ze strany romských násilníků. Situaci tu ale ještě vyostřují hlídky Národní gardy, zřízené Národní stranou. Chystají se totiž chránit školáky sami a naklonit si tak místní obyvatele.

PRAHA – První romská internetová televize ROMEA TV právě zahájila internetové zpravodajství nazvané Hiri. V českém a romském jazyce v něm uvádí zprávy moderátorky Stanislava Miková a David Tišer. Pořad se bude vysílat pravidelně jednou za měsíc. Pořad připravuje Věra Duždová a Zdeněk Ryšavý.

Zemřel Dezider Dunka, představitel krumlovských Romů

ČESKÝ KRUMLOV – Stovky lidí se 14. května v Českém Krumlově rozloučily s vůdčí osobností Romů v regionu Deziderem Dunkou, který zemřel ve věku 59 let. Romská kapela mu na poslední cestě zahrála ve smuteční úpravě píseň Slavíci z Madridu. Tento muž měl autoritu, díky níž se Krumlov stal městem, kde není soužití Romů a Neromů konfliktní.

Dunkova úklidová firma od roku 1992 dávala práci převážně Romům. Vedle řízení firmy se také zajímal o osobní problémy svých zaměstnanců a pomáhal jim je řešit. Měsíc po pohřbu mu českokrumlovští zastupitelé udělili cenu města. „Pan Dunka šel všem příkladem ve spolupráci při řešení spolužití majoritní společnosti a romské menšiny a při řešení zaměstnanosti. Spolupráce svým

významem a dopadem oslovila i další obce a města,“ vyjádřil se starosta Českého Krumlova Luboš Jedlička (ODS). Dezider Dunka vedl v Českém Krumlově firmu a zaměstnával v ní přes čtyřicet Romů.

Dunka reprezentoval Jihočeský kraj během jednání o záležitostech romské komunity na vládní úrovni a aktivně se zapojoval do řešení problémů romské menšiny v republikovém měřítku. „Ztratili jsme člověka, který se prakticky staral o nás o všechny,“ řekl po pohřbu jeden ze zarmoucených, Štefan Milo: „Jeho smrt je pro nás velkou ztrátou. Byl jako náš táta. Firmu nyní převzme jeho syn, bude pokračovat v jeho šlépějích a my mu v tom budeme pomáhat.“

(Podle Romea a Českokrumlovského deníku ze 14. a 15. května 2008)

Smuteční průvod za Dunkovou rakví jakoby neměl konce

Foto: Deník

Vepřín v Letech stále překáží

Jako již každoročně, konal se i letos 13. května pietní akt u pomníku romských obětí koncentračního tábora v Letech u Písku. Byl organizován Výborem pro odškodnění romského holocaustu, který vedou pan Čeněk Růžička a Markus Pape.

Letos byla skutečně bohatá účast celebrit, které jistě dodaly vážnosti vzpomínkové události tohoto druhu. Účastnili se zástupcové vlády v čele s ministryní Stehlíkovou a ministrem Liškou, dále náměstkem ministra Lužným, evropským

poslancem Horáčkem, vesměs zástupci zelených, místopředsedou Senátu Petrem Pithartem a německým velvyslancem v ČR. Po prvé se účastnil také zástupce německých Sintů a Romů pan Romani Rose.

Čeněk Růžička ve svém projevu zdůraznil své hluboké rozhořčení, že se dosud nepodařilo odstranit sousedící velkovýkrmu praset na místě, kde koncentrační tábor stával. Současně prohlásil, že – cituji „si nenecháme mluvit do toho, jakým způsobem bude pietní místo

pojímáno“. Vysvětlení tohoto prohlášení není zcela jasné, zda bylo míněno jen jako výhrada vůči návrhům autorit, které zvažují, kdo se má ze skupin Romů o toto místo starat, nebo zda šlo o celou širokou veřejnost. V tom případě zněla tato poznámka poněkud nepřipadně. Požadují-li romské iniciativy, aby velkovýkrmu vepřů byla odstraněna na náklady státu, pak výzvy k omezení diskuse jsou skutečně absurdní.

Náš komentář k pietnímu aktu najdete na str. 2. (red)

z obsahu

Lety, Romové a Češi

Koncentrační tábor v Letech je stále považován za záležitost Romů. Do jaké míry se jedná také o problém Čechů? Nad tím se zamýšlí předseda Společenství Romů na Moravě Karel Holomek.

strana 2

Zaostřeno na Agenturu

Jedním ze zaměstnanců Agentury pro sociální začleňování v romských lokalitách se stal i Brňan Michal Kratochvíl. Jak hodnotí tuto novou instituci, která rozhodně nebude mít lehký život?

strana 4

Ministryně Džamila Stehlíková hrubě paušalizuje

Únava z romské tematiky zjevně narůstá. Už i ministryně pověřená záležitostmi menšin se vyjadřuje tak, že řící to Čunek, tak ho média rozcupují... Pro zelenou Džamilu Stehlíkovou to však zřejmě neplatí, když se o Romech vyjadřuje tak

Džamila Stehlíková

Foto: J. S. S.

hrubě paušálně, až jsem při četbě jejích výroků poblednul a pomyslel na všechny jinobarevné. Na otázku novinářky Danuše Krčkové z rozhovoru v Hranickém deníku 12. dubna nazvaném Bývalý režim Romy zkorumpoval, jestli nemá někdy pocit, že si Romové za svou situaci mohou sami a že v Kobylé nad Vidnavkou vybydleli dům a studnu si zaspali odpadky, ministryně uvedla: „To je všude stejné. Romové nemají vztah k nemovitosti, protože věci, které mají, dostali příliš snadno (...) Za bývalého režimu museli pracovat všichni. Stát ale Romy zkorumpoval. Vychoval je k tomu, že když nebudou chodit do práce, tak přijdou k penězům skoro jako by pracovali. (...) Romské etnikum nemá potřebu pracovat, protože stát nabízí alternativu skoro stej-

ných peněz, a bez práce. (...) Když nebude školní docházka, když rodič neplní své povinnosti, musí se sáhnout na dávky. Je zvláštní, že u dětí není problém. Zapojují se do vzdělávacího procesu a my zjišťujeme, že za jejich neúspěchy stojí rodiče, kteří jim dovolují nechodit do školy, posílají je krást.“

Tak milí Romové, kteří máte domy, nalopotili jste se na ně a pečujete o ně, vězte, že k nemovitostem nemáte žádný vztah, dostali jste je takřikajíc zadarmo, vždyť koneckonců jako etnikum nemáte nutkání pracovat, děti neposíláte do školy, nýbrž krást... vždyť je to všude stejné! Konečně v tom mám jasno, zvláště když to říká ústavní činitelka, nota bene pověřená vaší integrací. Úplně takto ruší užívání politicko-korektního Romové, dělá

z nich zase cikány s malým cé ... Nebud tak zlostný, řekl jsem si, jistě jde o novinářské zkomolení, a četl jsem dále. Na závěr článku byla totiž položena zálučná otázka: Řada lidí se ptá, proč vlastně máme za velké peníze řešit romský problém, když na Jesenicku prakticky žádní Romové nežijí? K romské národnosti se při posledním sčítání lidu z necelých 43 tisíc obyvatel žijících v regionu hlásilo 248 lidí a v Jeseníku jen 28. Ministryně s odpovědí nezaváhala: „To je velký problém i pro nás. Stávající legislativa neumožňuje evidenci etnika. Chceme s těmito lidmi pracovat, podpořit je, ale ani na úřadech práce nám neřeknou, kolik je tam Romů. Ani ředitelka ve škole nám neřekne, kolik má romských dětí. Jak máme dělat projekty,

když nevíme, kolik Romů máme? To se musí změnit v legislativě i ve společnosti. Romové se musejí hlásit ke svému etniku a být na to hrdí. Musí vyrůst mladá vzdělaná generace Romů, která se ke své komunitě bude hlásit a bude příkladem. I tomu by měla agentura pomoci.“

S kým chce ministryně pracovat? S těmi kdo se hlásí v kolonkách sčítacích archů k romské národnosti? A co když jsou to právě ti, kteří pracují a studují? Nebo se považují se za Cikány, třeba jen sezónně pracují, žijí si po svém a změna legislativy, ve které by nemohli uvádět národnost českou či slovenskou (protože doma mluví československy a mají český pas) je děsí? Nebo nechtějí mít s ostatními „Romy“ nic společného.

Pokračování na str. 2

zaznamenali jsme

Miliony na opravy domů v ghettech. Brno je jedním z 12 měst v ČR, které má šanci dosáhnout na peníze, z nichž by se daly opravit rozbité domy v romských čtvrtích. „Jde o jedinečnou šanci,“ řekl ředitel odboru začleňování při Úřadu vlády Ing. Marek Podlaha. Za takto získané peníze EU chce Brno opravit 157 domů v městských částech Brno-střed a Brno-sever. Rekonstrukce by se týkala domů v těchto ulicích: Francouzská, Stará, Cejl, Soudní, Bratislavská, Přadlacká, Spolková a Kornerova.

Pomník romským obětem. Památník věnovaný Romům, kteří byli zavražděni v koncentračních táborech za druhé světové války, bude v Berlíně stát v těsném sousedství Reichstagu, jen přes silnici v protějším parku. S touto myšlenkou a iniciativou přišel již před delším časem známý spisovatel a bývalý prezident Romské unie Rajko Djurič, nyní žijící v Berlíně, původně jugoslávský občan. Teď se jeho myšlenka stává skutečností. Na místě plánovaného pomníku se nyní nachází staveniště s informační tabulí. Zaznamenal to náš šéfredaktor při své pracovní návštěvě Berlína počátkem května.

Padesáté výročí činnosti nevládní organizace. V Berlíně se počátkem května konaly pracovní oslavy 50. výročí nevládní organizace Aktion Suhnezeichnen Friedendienste (Akce usmíření jako mírové služby). Tato organizace se snažila prací svých dobrovolníků v nejrůznějších zemích světa napravovat křivdy vlastních otců a matek, jichž se dopustili pronásledováním a zabíjením zejména Židů a Romů. V podtextu názvu této organizace stojí: dát míru pevné základy. Dobrovolníci pracovali mezi nemocnými a těžce postiženými, v oblasti ochrany lidských práv, mezi příslušníky utlačovaných menšin a podobně, a to i v zemích tehdejšího východního bloku, pokud to jejich režimy dovolily.

Blíže o tom v článku Karla Holomka Ruiny jsou nevzhledné, ale nepostradatelné.

Romové z ČR opět míří do Kanady. Od zrušení víz v loni 1. listopadu požádalo o statut uprchlíka 267 osob s českým pasem, zatímco z jiných zemí, které jsou rovněž členem EU, pouze dva Lotyšů a pět Estonců. Současná situace vzbuzuje obavy, že po méně než roce hrozí, že víza budou znovu zavedena. Důvodem žádostí o statut uprchlíka v Kanadě je stále narůstající počet protiromsky zaměřených akcí neonacistů a skinheadů.

Athinganoi sezvalo romské studenty

PRAHA – Více než dvě desítky romských studentů a absolventů středních a vysokých škol se 9. května sešly na své vůbec první konferenci v Praze. Cílem akce bylo motivovat mladé vzdělané Romy a Romky k tomu, aby se postupně zapojili do řešení problémů své menšiny. Konfe-

renci uspořádalo romské sdružení Athinganoi spolu s úřadem vlády. Romští žáci mohou získat od ministerstva školství stipendia na studium. Podle členky rady sdružení Athinganoi Gabriely Hrahaňové ho nyní má přes 2000 středoškoláků a počet každoročně roste. **(red)**

Rumunští Romové v plamenech

V italské Neapoli se hromadí odpadky do té míry, že je někdy lepší je spálit. Nedávno však ohně v Neapoli plály z jiného důvodu. Po městě se rozšířila neověřená pověst, že šestnáctiletá rumunská Romka žijící v chudinské čtvrti Ponticelli, se pokusila unést kojence. Shromážděný zuřivý dav nejdříve házel po Romech kameny, pak rozbíjel, co mu přišlo pod ruku, a nakonec zapálil boudy Romů z papundeklu zápalnými láhvemi. **(red)**

Ministryně Džamila Stehlíková ...

Dokončení ze str. 1
A taky zhusta nemají. Jak se takovíto lidé budou tvářit na ministerskou ordonanci, že se musí hlásit k svému etniku? A jak se budou vztahovat k ministryni založené Agentuře pro sociální začleňování v romských lokalitách? Do které lokality že mají být začlenění? Do té, z které se často snaží vymanit? Jakobychem žili v propadlišti času. Kam se poděla práce desítek lidí, kteří již roky zdůrazňují, abychem nemísili etnicitu a sociální problematiku, protože takovouto „etnizací asociálů“ dostaneme směs povýtce třaskavou?

Stovky hodin úmorné činnosti a vysvětlování nebezpečností skrývajících se za kolektivistickým nálepkováním... Nejsou pak paušalizace ministryně vlády na téma „Romové jsou taková a onací“ popřením toho, oč se léta snažili? Táže-li se ministryně po tom, jak má dělat projekty, když neví kolik je Romů, pak se pídí po něčem, co je pro účinnou pomoc lidem na sociálním dně zcela lhostejné. Sociální začleňování přece nemůže být řízeno původem.

Roman Křištof
autor působí v brněnském pracovišti Socioklubu

Je památník v Letech jen Romů?

V úterý 13. května se konal pietní akt u památníku pohřbených Romů v Letech u Písku. Celý akt proběhl důstojně. Již několik let se o tuto připomínku organizačně stará Výbor pro odškodnění romského holocaustu, jmenovitě pánové Čeněk Růžička a Markus Pape. Čest a chvála jim!

Celou tu již dosti dlouhou dobu po sametové revoluci se snažím, aby záležitosti celkem dříve neznámého holocaustu Romů se staly známými i pro širokou českou veřejnost, a aby byly všeobecně vnímány jako záležitost šířeji pojatého boje za osvobození, v němž oběti židovské a romské, stejně jako jiné, sehrávaly tutéž roli. Těžko se lze smiřovat s hlasy, které se stále ozývají v tom smyslu, aby si Romové památku na své mrtvé a zavražděné uctívali sami.

Proto považuji za docela správné a rozumné, aby se na případných nákladech, vedoucích k důstojné památce na tyto oběti, podílela celá společnost, tedy i stát v rámci svých rozpočtů tvořených příspěpím daňových poplatníků. Tím nemusí být nikterak popřen příspěvek jednotlivých dárců nebo Romů samotných.

Byl jsem zaskočen názorem Čenka Růžičky při závěrečném slově u památníku jeho slovy, že

totiž, cituji: „My Romové si nenecháme mluvit do toho, jak památník bude vyhlížet a kdo bude zodpovědný za jeho péči.“

Touto poznámkou jako by byla zpochybněna myšlenka veřejného zájmu o pietu Romů, stejně jako ostatních obětí. Tím by bylo zcela popřeno to, že i romské oběti měly význam v celonárodním boji za osvobození a že nebyly položeny marně.

Také by bylo dosti těžké s touto poznámkou za zády žádat peníze od vlády na odstranění dehonestující velkovýkrmny vepřů nebo

jakékoliv další finanční náklady na zvelebení památníku.

Nepochybuji, že tato nevhodná poznámka mohla být vyvolána nervozitou a hořkostí mnohých z faktu, že po dlouhou dobu se nedaří odstranit na památníku v Letech vřed v podobě velkovýkrmny prasat. To by ovšem nemělo vést ke ztrátě vědomí, o co vlastně usilujeme při prosazování hodnot všeobecného usmíření a tolerance ve společnosti. Hodnot, které v České republice tolik velmi postrádáme. **Karel Holomek**

Summit pal o Roma andro Brusel

Vaš koda, kaj pes hazdel nevi strategia la Evropakera komisijake pal e romani integracija andro štati la Evropakera uniake, kerela pes 16. 9. andro Brusel kidipen. Phuĉiben savo avla avri kolestar so andža e evropakeri integracija hin: so te kerel anglo 15 milion Roma save dživen andre Evropa, kaj pes te hazdel lengeri sicietakero statutos?

Koleha kaj avile andre EU o Rumuna the Bulhara, pes e situacija but zoraha parudža. Konkretnon e Italija akana muĝinel te arakhel koda, soha prikerela e situacija andre migracija, savi avel khatal e Rumunija. Anglala andre Italija aven o rumunika Roma, save anen andre Italija savore peskere pharipena. O gadže andre Italija pes hazden kontra koleske, kaja andre lengeri phuv te aven le manuĝengere problemi andal aver obuv. Radikalno pozi-

cija savi andre kada ila e italsko vlada hin the populusticko, vibito politickones, kajča te pes kavke lela, hin la the ĉepo ĉaĉipen. Kajča le Berluskoniskeri vlada naŝĉi lel choli ĉa pro Roma, muĝinel te avel cholamen the pre rumuniko ŝtatos, savo mukel le romane manuĝen te merel andre bokh. U e Rumunija hini avke andre EU sar the e Italija. Kajča, kajsi situacija nane le Romen ĉa andre Rumunija.

Kavke hin le Romenge the andre aver ŝtati, the andre Ĉechiko, khatar akana o Roma denaĝen andre Kanada. Migracija peha anel but komplikimen problemi angle kole so denaĝen the angle kole ke kaste aven. Problemi la migracijaha hine buterval narokom zpolitizimen, bo o manuĝa andre kole phuva kaj o migranta aven lendar daran. Evropsko komisija džanel, kaj e situacija hin but važno andre koda, sar pes sikavel andre Italija.

O problem pes but vaŝnones dochudel pal e demokracija „rule of law“ the pal o manuĝane ĉaĉipena. Oda hin fundamenti, pre save terdžol e EU, savi hazdenas upre o anglune generaciji. Akana pes aĉhola koda, kaj kale fundamenti pes aravena tele, u kerena pes aver angle koda, kaja 15 milion Roma pes hazdena u džana pale pro droma? Kavke phundrades pal kada niko navakerele, kajča andro varesave ŝtati kada andro ŝere le gadžende hin. Kajča o Brusel pal kale problemi te vakerel kamel u rodel partneri pre kadi vorba, u talam ĉaĉes avel nevaha strategijaha, savi avela avri andal o kontekstos, savo hino purano upreder ŝovŝl berša. Andre 21. berša e evropsko civilizacija prikerel but phare the komplikimen problemi, save aven avri khatal e jekheta-ni Evropa. Lakero jek koter hin 15 milion Roma.

Dezider Giňa

V Bruselu začne summit o Romech

V souvislosti s přípravou nové strategie Evropské komise pro integraci Romů v členských státech Evropské unie (EU) se 16. září uskuteční summit k tomuto tématu. Základní otázka, která vplynula z procesu evropské integrace v souvislosti s Romy, zní: Jak změnit společenský status 15 milionů Romů v nově uspořádané Evropě?

Vstup Rumunska a Bulharska do EU podstatně změnil situaci a Itálie se nyní musí vyrovnávat se složitým problémem migrace. Příchod obrovského počtu rumunských Romů do Itálie italskou společností velmi zatížil a vyvolal odpor proti tomu, aby Itálie řešila problémy jiného státu. Radikální postup italské vlády proti nežádoucím přistěhovalcům představuje směsici populismu a politické vypočítavos-

ti, ale je do určité míry pochopitelný. Nicméně, Berlusconiho vláda by se neměla „rozohňovat“ jen nad nežádoucími přistěhovalci, tedy lidmi, kteří z Rumunska, členského státu EU, utíkají z neudržitelných životních podmínek. Berlusconi by se měl „rozohnit“ také z toho, co rumunské Romy z jejich země vyhání. Ale nejde jen o Rumunsko, kde se Romům žije špatně.

Podobné je to i v jiných evropských zemích včetně České republiky, odkud nyní Romové odcházejí do Kanady. Migrace přináší mnoho komplikovaných problémů pro migranty i státy, do nichž migrují. Problém přistěhovalectví je politicky často zneužíván, protože společnost k němu zaujímá spíše negativní postoje. Evropská komise si uvědomuje vážnost situace, která

se projevuje v Itálii. Problém se dotýká otázek demokracie, právního státu a především lidských práv. Tedy základních pilířů a principů, na nichž se zrodila EU. Mají snad být tyto pilíře budované předchozími generacemi revidovány a nově „uzpůsobeny“ v důsledku toho, že se 15 milionů Romů dá opět do pohybu? Samozřejmě, takto otevřeně se o aspektech tzv. romské problematiky nehovoří, zejména v některých členských státech EU. Brusel však o tématu Romů hovořit chce, hledá partnery a snad přichází skutečně s novou strategií. V 21. století řeší evropská civilizace nesmírně složité problémy v souvislosti s budováním sjednocené Evropy. Její nedílnou součástí je také 15 milionů Romů.

Dezider Giňa

Ruiny jsou nevzhledné, ale nepostradatelné k znovuzrození

Takovým mottem by se dala uvést konference, která se konala v Berlíně počátkem května k 50. výročí činnosti velké nevládní organizace Němců Aktion Suhnezeichen Friedendienste, což by se dalo přeložit jako Akce ve znamení usmíření službě míru.

Tato organizace si vzala za cíl pokusit se smazat viny svých otců (a matek), které způsobily nedozírné škody celému světu v období druhé světové války. Chtěla tak činit konkrétní práci dobrovolníků, kteří pracovali na nejrůznějších místech světa jako poslové míru s nabídnutou pravicí k usmíření, ve snaze ukázat opravdovou a nefalšovanou vůli k nápravě. Vybírali si práci v oblasti dodržování lidských práv, pomáhali těm nejvíce potřebným – nemocným a třeba i mentálně postiženým, pracovali v charitách pro bezdomovce a podobně, především ve spolupráci s církvemi. Po jejím založení, když to režimní vlády ještě byly schopny unést, jezdili pracovat i do Sovětského svazu (například

do Běloruska a na Ukrajinu), Polska a východního Německa, pracovali rovněž v Izraeli, a samozřejmě všude v tehdejší západní Evropě.

Po revoluci se tito dobrovolníci objevují i u nás. Jsou zaměstnanci své organizace v Německu, v ČR pracují za byt a stravu ponejvíce v nevládní sféře. Je to výhodné pro nás i pro ně. Skvělý příklad opravdové vůle k nápravě: konkrétní práce v terénu.

Byl jsem na tuto konferenci také pozván a referoval v diskusním panelu nazvaném Paměť jako příčina a současně i překážka pro Evropu, který byl určen pro multikulturní společnost. Informoval jsem o romském holocaustu, jeho historických příčinách a současně reflexi ve společnosti. Padla také otázka, zda je možno za uplynulými událostmi udělat tlustou čáru. Prostě zapomenout na vše a začít znovu. Koneckonců formulace dvojí role paměti jako příčiny rozporů i překážky dohody toto dilema ukazuje v plné

nahotě. Tato konference dospěla k názoru, že tlustou čáru dělat nechce a nemůže.

Konference se účastnilo asi tisíc lidí z celé Evropy. Takové množství lidí zcela snadno pojmul Dům kultur světa, budova poblíž Bundestagu a v sousedství kancelářství, což samo o sobě dávalo jednání zcela symptomatický charakter.

Bylo impozantní a povzbudivé, s jakou pozorností přítomné publikum sledovalo projevy a diskusi. Počet posluchačů se nijak nezmenšoval s pokračujícím časem až do pozdních večerních hodin. Přirozeně, spousta referentů byli již starší lidé, Židé, kteří přežili koncentrační tábory a podávali jímavé doklady lidského utrpení na jedné straně a projevy selhání jejich trýznitelů na straně druhé. Důležitost konference podtrhнула i přítomnost spolkového prezidenta pana Horsta Kohlera. O upřímnosti a smyslu celého jednání nebylo možno pochybovat.

Karel Holomek

Uklízet Vsetín vydrželo jen pět nezaměstnaných Romů

Přesto byl projekt Pracovní šance úspěšný

VSETÍN – Pět z dvanácti Romů, vybraných z řad nezaměstnaných, vydrželo celý rok pracovat v Technických službách Vsetín. Práci získali v rámci projektu Pracovní šance, zaměřeného na nezaměstnané romské občany, který ze tří čtvrtin hradily evropské a státní fondy.

Technické služby si ve spolupráci s úřadem práce vybraly 20 uchazečů z databáze nezaměstnaných Romů. Do rekvalifikačních kurzů nastoupilo patnáct osob, z nichž dvanáct se věnovalo údržbě veřejných ploch a zeleně a tři se rekvalifikovali na dlaždiče. Po třech měsících si pracovníci technických služeb vybrali dvanáct absolventů a na rok je zaměstnali.

„Pracovní morálka Romů se však postupně snižovala a tak nyní,

měsíc před ukončením projektu, pracuje pouze pět ze zmíněné dvanáctky,“ zhodnotila mluvčí radnice Eva Stejskalová s tím, že dva z nich chce vedení podniku zaměstnat i po ukončení akce. Podle manažera projektu Vlastimila Fialy byl projekt i přes nepříznivě vypadající výsledky přínosný. Ukázal, jak by se mělo v práci s Romy do budoucna postupovat. „Nízký počet těch, kteří vydrželi v práci, není pouze otázkou nízké pracovní morálky Romů, ale také toho, že někteří si v průběhu projektu sami našli jinou práci. Jiným se kvůli současnému sociálnímu systému nevyplatilo pracovat, neboť jejich dávky překročily výši mzdy, kterou jsme jim mohli vyplácet,“ zhodnotil Fiala.

Podle vsetínské starostky Květoslavy Othové (KDU-ČSL) je to však další argument pro zákonodárce, aby změnili stávající a podle ní nemotivující sociální systém, řešili romskou problematiku komplexně a nenechávali ji pouze na bedrech měst a obcí. „V opačném případě budou i v budoucnu podobné a mnohdy nákladné projekty zmařenými finančními prostředky,“ řekla. Místní radnice ve spolupráci s Technickými službami Vsetín uplatňuje tyto aktivity již několik let a vždy s podobnými zkušenostmi.

Vsetín se proti přístupu státních institucí k romskému etniku nedávno ohradil v souvislosti s tím, že stát mu krátil dotaci na romské terénní pracovníky, když městu místo požadovaných 540 000 korun přiznal pouze 100 000 korun.

(rh, s využitím internetu)

Pravicoví extremisté loňského roku zesílili

Podle zprávy o stavu extremismu v ČR za rok 2007, kterou koncem května zveřejnilo ministerstvo vnitra, extremisté chodí na připravené akce v mnoha případech ozbrojeni. Svědčí o tom rostoucí počet zadržených zbraní, především nožů všeho druhu, při akcích neonacistů v loňském roce.

Už zase zdvihají svoje holé hlavy
Foto: J. S. S.

Zpráva upozorňuje na rizika v souvislosti se stále aktivnější neonacistickou scénou u nás. Ta byla hodně ovlivněna událostmi spojenými s dvěma pochody neonacistů. Jde o květnový pochod v Brně, kde došlo k násilným střetům a o pokus neonacistů projít pražským židovským městem.

Ve srovnání s rokem 2006 došlo loni k nárůstu počtu neonacistických a ultrapravicových demonstrací a jejich účastníků. Jejich chování je podle expertů čím dál radikálnější. Důkazem je aktivní odpor proti policii při prvomájové akci pravicových extremistů v Brně, kde neonacisté bez váhání zaútočili i na jízdní policisty. Z hradeb pak házeli po

policistech kameny. V listopadu se zase konal koncert v Nových Hamrech u Karlových Varů, kde se neonacisté zabarikádovávali v restauraci a s policiisty otevřeně bojovali.

Optimističtější vyhlíží statistika trestné činnosti s extremistickým podtextem. V loňském roce počet těchto případů výrazně poklesl. Z celkového počtu 357 391 trestných činů jich bylo pouze 196, což je o 52 méně než v roce 2006. V této souvislosti bylo stíháno 181 lidí, což je o 61 méně než v roce předchozím.

K nejzávažnějšími násilným činům pak došlo v kraji Jihočeském, Východočeském, Jihomoravském, Severomoravském a v Praze. Nejčastěji šlo o fyzické i verbální útoky, provázené vyhrožováním fyzickou likvidací končících v jednom případě dokonce i smrtí. Mezi napadenými převažovali především Romové.

(red)

komentář

Miss Roma a Miss Neroma

PAVEL PEČÍNKA

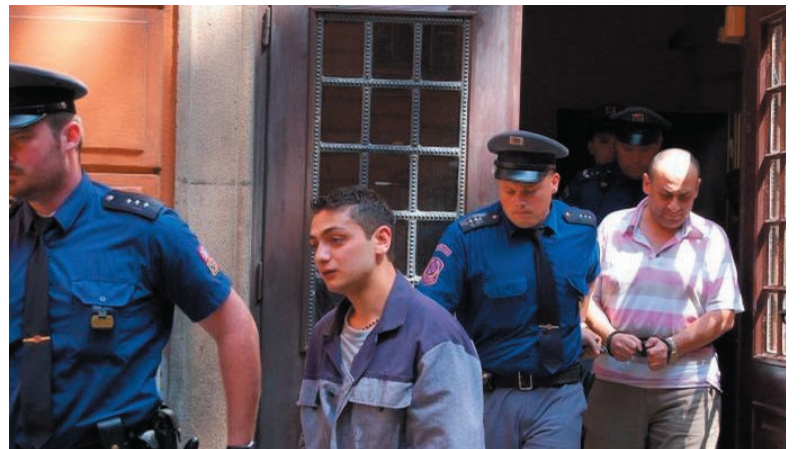
Soutěže o korunku Miss doprovázené záblesky fotoaparátů, vtipky natěšených moderátorů a prezentací majetných sponzorů začíná Česká republika už dvacátým rokem. Korunovace missek spolehlivě zaplní hlavní vysílací časy televize, média pak pozorně sledují jak finalistky soutěže odlétají do exotických končin vlnit se na módních přehlídkách, bulvární tisk si spokojeně pomlaskává, jak to jedna hned po vítězství dala dohromady s o dvacet let starším podnikatelem. Pozadí tomu všemu pak obstarávají nepřehlédnutelné reklamní poutače a jména donátorů.

To soutěže o Miss Roma se od 90. let odehrávají s menším leskem. Na některé z těchto produkcí zavítá do zšeřelého sálu v malém okresním městě jen novinář z místního listu a povinně též zpravodaj ČTK, jízliví kritici pak rádi vypíchnou, jak se třeba dvě romské velkorodiny nespokojené s umístěním svých favoritek vzadu za oponou skoro posekaly a nebo že členy poroty pojí s vítězkou, která prý ještě k tomu měla hodně kil navíc, příbuzenské pouto. Jinde se ovšem missi zápolení temperamentních Romek už daří organizátorům zvládat na profesionální úrovni, takže se na něj sjíždí i osoby ze světa vysoké politiky. Letošní Miss Roma Martině Chramcové a dalším soutěžícím tak přišli koncem března do kulturního domu v Hodoníně pogratulovat i „lidskoprávní“ ministryně Džamila Stehlíková s jihomoravským hejtnanem Stanislavem Juránkem, objevil se i poslanec ČSSD Zdeněk Škromach.

Jistě, gádžovští politici tím samozřejmě přihrávají i body sami sobě v očích některých voličů, svou přítomností však především vytváří pozitivní reklamu mladým Romkám. Zájemkyně o titul romské Miss většinou nepocházejí z oprýskaných ghett, mají už první předpoklady k úspěchu za sebou, stejně jako určité materiální zázemí. Ale i tak – na úřadech, ve firmách při hledání práce nebo po cestě za zábavou však v některých případech narazí na stále trvající bariéry gádžovských předsudků, které jim další cestu vzhůru budou ztěžovat. Jejich pozice tak zůstává oproti Neromkám složitější a jistou propagaci a kontakty tudíž potřebují. Akce Miss Roma, kde se kolem účastnic točí média, politici, umělci, podnikatelé a navazují se kontakty, tak startovní pozici předtím bezejmenných studentek středních škol, švadlen či servírek zlepšuje. Ony samy pak následně mohou posloužit jako pozitivní vzor pro další Romky.

Kvůli této emancipační funkci by tudíž bylo chybou hledět na akce Miss Roma stejně jako na Miss Neroma – tedy jako na převážně komerční nablýskanou podívanou.

Proces v Brně začal sporem stovek olašských Romů

Otec a syn Danišovi, podezřelí z útoku na Josef Lakatoše.

Foto: Petr Kozelka, Právo

BRNO – Začátek procesu v případě napadení Josefa Lakatoše provázela 9. června v budově brněnského justičního paláce hádka stovek olašských Romů. Sešli se sice v objektu, v němž sídlí krajský soud v Brně, do jednací síně se ale dostala jen hrstka z nich. V kauze je pět obviněných. Za vinu je jim kladeno, že loni v červenci napadli v Prostějově J. Lakatoše, spícího u příbuzných. Nejprve jej zbili a pak jej jeden z útočníků střelil do břicha. Napadený přežil jen díky okamžité pomoci zdravotníků.

Proces doprovázela rozsáhlá bezpečnostní opatření. Přípravení příslušníci policie a justiční stráž museli na prvním nádvoří justičního paláce oddělit obě znesvářené

romské strany. Incident se nakonec obešel bez fyzického napadení, vzduchem létala jen ostrá slova.

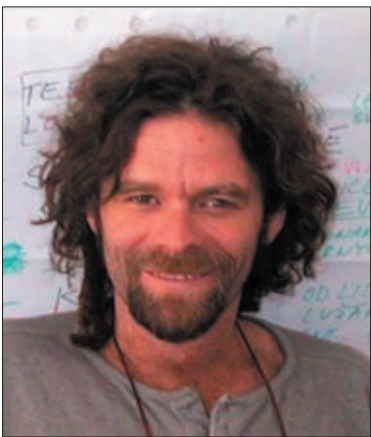
Případ souvisí s únosem patnáctileté Mercedes Lakatošové z Prostějova do Ostravy. Dívka byla unesena poté, co její příbuzná utekla od svého partnera z ostravské větve rodu. Ta za ni údajně zaplatila věno prostějovským Romům ve výši 70 000 korun. Dívka prý byla unesena proto, aby se její příbuzná vrátila ke svému partnerovi. Podle policie vyslali ostravští Olaši do Prostějova trestnou výpravu. Pět z nich se loni 18. července v noci dostalo do domu, v němž spal strýc unesené dívky pětapadesátiletý Josef Lakatoš, a zaútočilo na něj.

(rh, s využitím romea.cz)

rozhovor

Brňan Michal Kratochvíl hodnotí novou Agenturu

Michal Kratochvíl vystudoval sociologii a sociální práci na FSS MU. Jeho tehdejší přítelkyně pracovala v romském středisku Drom, díky tomu se poprvé setkal s romskou problematikou. Když organizace IQ Roma servis začala hledat terénní sociální pracovníky (TSP), dostal se do jejího týmu. Jak pro zajímavost uvedl, jeho první práce v terénu spočívala v návštěvě klientů v pavlačovém domě, který měl v přízemí skinheadskou hospodu. Do domu šel Michal se svou romskou kolegyní a oba se báli – ona skinheadů a on spíš toho, jak ho přijmou romští klienti. Později se začal účastnit i vzdělávacího programu pro TSP.

Jeho nynější funkce spočívá ve vedení lokálních týmů Agentury pro sociální začleňování v romských komunitách po celé republice, tedy i týmu, který vznikl v Brně.

Zkusil byste posoudit efektivitu dosavadních přístupů v politice integrace Romů?

Těžko se na tuto otázku odpovídá, ale obecně musím říct, že se neosvědčily strategie, které vycházely z předpokladu, že zodpovědnost za situaci sociálně vyloučených Romů nese pouze majorita. Aktivita vycházející z tohoto předpokladu klienty spíše korumpovala.

Úspěšné jsou a budou ty projekty, které nebudou klientům upírat jejich schopnost jednat samostatně a budou po nich požadovat zapojení do řešení vlastních problémů.

Které nové přístupy Agentura při řešení romské tematiky uplatní?

Měli bychom být zprostředkovateli a mediátory, tedy jakýmsi pojítkem mezi centrem a lokalitami. A také nezávislým mediátorem na horizontální úrovni mezi klíčovými hráči na poli sociálního začleňování. Díky tomu bychom se mohli vyhnout zejména opakováním ne zcela osvědčených praxí, zdvojování aktivit na lokální úrovni a jejich izolovanému fungování. Přibude důraz na systémovost, komplexitu a efektivitu strategií vedoucích k sociálnímu začlenění na lokální úrovni.

Co se týče problematiky ghatt v jihomoravské metropoli, má Brno oproti ostatním městům nějaké

zvláštnosti, specifika? Zveřejníte obšírnější analýzu?

Každá z lokalit v Česku je něčím odlišná od ostatních. Brněnské lokality jsou specifické zejména svou polohou v širším centru metropole. Podrobnější analýzy by měly vzniknout, budou třeba pro vyhodnocení činností Agentury, ale také lokálních politik.

Ted' se zeptám nejen v souvislosti s Agenturou, ale též s ohledem na vaše minulé zkušenosti – platí pro integraci a sociální začleňování některých olašských Romů v Brně stejná pravidla jako pro Rumungry, tedy potomky slovenských Romů?

Moje představa je nastavit takové nástroje sociální integrace, které by umožnily sociálně vyloučeným je v případě nutnosti využít. Pochopitelně vnímám rozdíly mezi výše jmenovanými skupinami, ale já osobně se řídím ideou potřebnosti. Když budou integrační nástroje dobře nastaveny, nic nebude bránit tomu, aby je nevyužívaly různé skupiny obyvatel, nejen Romové, pokud pocítí potřebu řešit svou životní situaci. Jestliže je někdo nebude chtít využít, těžko ho k tomu nějak donutíme.

Otázky kladl Pavel Pečinka

napsali jste nám

Reaguji na článek na vašich stránkách – Krásné Romky ovládly Hodonín a byl bych velice rád, kdybyste ten článek odstranili nebo opravili, jelikož Miroslav Malík jsem já a nejsem zesnulý. V době, kdy se pořádala Miss Roma ČR 2007 v Hodoníně, nás navždy opustil můj bratr Vladimír. Nevím, kdo vám dodává takové mylné informace, za pochopení předem děkuji.

Miroslav Malík

Redakce RH se panu Malíkovi velice omlouvá za pochybení externího reportéra. Vzhledem ke skutečnosti, že zmíněné noviny vyšly také tiskem, nelze tento omyl opravit.

Považuji za velmi potřebné a nesmírně důležité fungování všech organizací a sdružení, které se snaží pomoci Romům v nejrůznějších oblastech. Cením si práce, kterou vykonávají romští aktivisté, terénní pracovníci a další osoby, kterým není lhostejný život Romů, a snaží se o zlepšení současných podmínek.

Jsem studentkou Filozofické fakulty Ostravské univerzity a právě

jsem dokončila diplomovou práci na téma: Romové v ČR – Vztah Romů a majority, situace bydlení. Na podzim minulého roku jsem oslovila několik Romů žijících v Brně a v Ostravě.

(...) Ve své diplomové práci se zabývám především historií Romů, vztahy a postoji majority k Romům a naopak, sociálními a ekonomickými problémy Romů v současnosti, situací týkající se bydlení romské populace a také se krátce zamyslím nad budoucností – jaká jsou rizika a šance dalšího vývoje.

(...) Domnívám se, že pokud moje práce bude přístupná na univerzitě v Ostravě, nahlédne do ní pár jedinců, ale např. dotazování Romové, bez jejichž ochoty bych tuto práci nikdy nemohla dokončit, by se o svých zásluhách dozvěděli jen stěží.

(...) Přes negativní reakce od některých příslušníků majority, jsou i „obyčejní gádžové“, kteří si váží vašich aktivit, mají velmi dobrou zkušenost s Romy a přejí si vzájemné porozumění a toleranci. Doufám, že budete mít nadále možnost vydávat Romano hangos v tištěné podobě.

Michaela Pavelková

Jubilejní desáté Khamoro

Khamoro, světový romský festival je za námi. Ať žije Khamoro! Voláme s úmyslem zachovat je pro příští rok. Letošní Khamoro bylo jubilejní, desáté v pořadí.

Dovolte, abych se ohlédl. Vzpomínám si, že romská veřejnost před těmi deseti lety nebyla nadšena, že někdo jiný než Rom si osobuje právo pořádat něco tak výsostně romského, jako festival romské hudby, což je pro Romy něco zcela posvátného.

Faktem je, že paní Jelena Silajdžić a lidé kolem ní ve Slovu 21 a Studiu Production Saga se toho úkolu ujali, když to neudělali Romové sami. Překonali spoustu překážek a dnes je možno směle říci, že vytvořili tradici něčeho, s čím i ti největší „reptalové“ počítají jako se samozřejmostí.

V té tisícovce návštěvníků, které jsem viděl na galavečeru v Kongresovém centru v Praze, je už dobrý a požadovaný „mix“, 50 procent Romů, 50 procent Čechů s cizinci. Tím chci říci, že Khamoro se tak stává současně i tou nejlepší protirasistickou kampaní. Položilo základ na tom nejvíce pozitivním, co Romové umí a o čem nemůže být pochyb: na hudbě.

Ostatně i přítomnost první dámy republiky Livie Klausové dosvědčuje, že Khamoro vstupuje do povědomí kulturní české společnosti. Slovo pražského primátora Pavla Béma, byť jen formální, nakonec však přiznává, že Praha už se konečně stala, dokonce ráda, domovskou scénou tohoto festivalu.

Letošní galapořad Khamora soustředil osm souborů ze Srbska, Ruska, Španělska, Francie, Makedonie, Ukrajiny a Česka.

Úroveň všech byla vyrovnaná a někdy až skvělá. Mezi ty skvělé jistě patří makedonské soubory Feruse Mustafafova, přezdívaného také jako Ferus–král, mistr klarinetu a saxofonu. Druhému souboru z Makedonie kralovala Esma Redžepova, prohlášená královnou romské hudby. Oba kolektivy nesporně prezentují hudbu romskou, která však nezapře rysy balkánské. Ty nezapřel ani další účinkující, srbský Oluja (Bouřka), založený na hudbě dechových nástrojů. Tento soubor je držitel ocenění Nejlepší trubka Srbska.

Evropskou romskou muziku dokonale reprezentuje česká kapela Bengas (Čerti) a ti byli naprosto skvělí, pro naše uši možná nejlepší z pořadů toho večera.

Ruské soubory byly dva: Loyko, jehož základ je položen na vynikající houslové hře. Druhý, Arbat, pojmenovaný podle bohémské čtvrti umělců v Moskvě, přijel z Francie, ale o jeho ruských kořenech nebylo možno pochybovat. U něj hrály roli kytary a neopakovatelný tanec, snad spíše jakýsi druh stepu.

Defilé zahraničních hudebníků na desátém festivalu Khamoro Foto: Slovo 21

Čarovná noc v Muzeu romské kultury

V den a noc 24. května, kdy se v Brně slaví svátek muzeí, otevřelo Muzeum romské kultury jako každoročně všechny své expozice a výstavy zdarma a pro své návštěvníky připravilo bohatý kulturní program. Akce byla přístupná pro širokou veřejnost, včetně dětí, seniorů a handicapovaných.

Zahájení proběhlo vernisáží výstavy Romská socha 2008 za účasti autorů, historicky první samostatná ukázka z děl romských sochařů z Česka, Slovenska a Rakouska. Představena byla díla 21 autorů, kteří pracují se dřevem, kamenem, kovem, hlinou, ale i dalšími netradičními sochařskými materiály jako je třeba siporex nebo chlebová střídká. Volba

nezvyklých materiálů dokládá touhu tvořit, která prorazí i tam, kde chybí finance na kvalitní výtvarný materiál.

„Většina autorů není poznamenána žádným výtvarným školením, někteří sami sebe ani za výtvarníky nepovažují, jejich díla vznikala pro dekoraci vlastního interiéru (např. T. Danko, A. Pešta). Jiní tvoří dnes už zcela záměrně, ale pouze pro svoji zábavu a ze své potřeby, aniž by širší okolí o jejich tvorbě vědělo nebo se o ni zajímalo (J. Brand, J. Biskup, I. Berky, D. Kováč a mnozí další)“, uvedla ředitelka Muzea romské kultury a jedna z kurátorek výstavy Jana Horváthová.

Vystoupení tanečnic Jana Dance Centre ze Ženevy

Foto: muzejninoc

Puberto flamenco ze Španělska představovali krásní muži v černém a dupot jejich podpatků. Doprovázela je kytara a zpěv tanečnice a zpěvačky přezdívané La Chica – vlastním jménem Francesca Grima.

Jediné divadlo z Ukrajiny zařazené na program galavečera, Romans, nebylo šťastným krokem. Jeho členové si očividně nevěděli rady, jak si počínat, tanečnice jen zoufale mávaly rukama a houslisté, nepochybně skvělí muzikanti, byli cizím elementem této nepovedené performance.

Malá chybička nezkazila reputaci. Khamoro se stalo už nedílnou součástí prezentace romské kultury. Vyzdorovalo si to na Romech samých a ti se teď rádi tohoto svátku romské kultury účastní.

Celým pořadem prováděla citlivě a profesionálně Jana Horváthová, která v mezičasech příprav kapel poskytla nezbytné informace a dodala večeru náležitého spádu a organizovanosti.

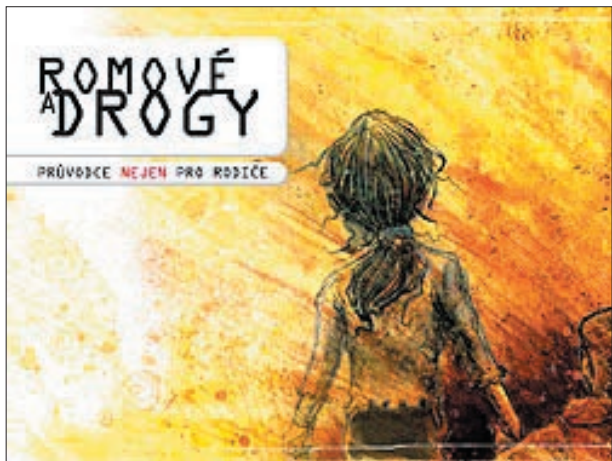
Karel Holomek

Někteří autoři se dokážou svojí tvorbou i uživit (např. J. Cicko, R. Dzurko, A. Šarközy, R. Rigó, poslední dva však nikoliv volnou tvorbou, ale luxusním kovaným nábytkem a doplňky). Takových je však mezi Romy stále jen poskrovnu; naopak pro nezanedbatelnou část z vystavujících autorů byla impulsem k tvorbě ztráta zaměstnání po roce 1990. Kdysi těžce dennodenně fyzicky pracující kopáči a dělníci najednou nevěděli, co s volným časem, a napadlo je vrátit se k dětské zálibě, která jim přinášela radost a smysluplný pocit. Tento pocit zůstává našim tvůrcům i dnes, přestože někteří z nich práci od té doby už nenašli.

V knihovně muzea bylo za účasti herců Divadla Líšeň připraveno čtení romských příběhů pro děti a v pozdní večer proběhlo čtení romských příběhů pro dospělé. Ze své tvorby četl, na kytaru hrál a zpíval Gejza Horváth.

Vystoupení v podání tanečnic Jana Dance Centre ze Ženevy bylo lákavou scénickou exkurzí do historie a kultury Romů, originální choreografie v sobě skrývá tradiční romské tance mnoha zemí, ale také silný příběh romského putování. Diváci viděli tance na hudbu makedonských, ruských, tureckých Romů, na hudbu orientu a flamenca, tanečníci vystoupili v originálních pestřích kostýmech vytvořených pečlivě právě pro tuto příležitost. (MRK)

Romea představuje brožuru Romové a drogy

Středočeský kraj a Občanské sdružení Romea právě vydávají brožuru Romové a drogy s podtitulem průvodce nejen pro rodiče. Jejím cílem je informovat

nejen mladé lidi, kteří jsou drogami nejvíce ohroženi, ale i jejich rodiče a blízké o nebezpečí, které drogy přinášejí.

Průručka obsahuje přehled nejčastěji dostupných drog, seznamuje s jejich efekty a riziky. Zároveň brožura shrnuje adresy a telefonní kontaktní míst, kam se lze obrátit o pomoc či radu.

Formou příběhu podává nenásilný příklad, jak se zachovat, zjistíme-li, že si naše dítě či blízký člověk zahrává s drogami.

Tvůrci brožury zvolili dvojjazyčnou česko-romskou verzi. Jejich přáním je, aby se tato brožura dostala právě mezi Romy a doufají, že srozumitelný romský text přispěje k jejímu přijetí. Grafika brožury, jejímž autorem je Jiří Miňovský, koresponduje se světem graffiti a street umění tak, aby oslovila mladé lidi, kteří se v tomto prostředí pohybují a tento styl je jim blízký. (red)

IQ Roma servis získal dvě významné ceny

Brněnská organizace IQ Roma servis obdržela v poslední době dvě prestižní ocenění. 12. května na udělení Ceny Olgy Havlové organizace dostala Ocenění za vynikající realizaci projektů. Podobným způsobem je vyznamenáno ročně pouze pět neziskových organizací a IQ Roma servis je již druhým rokem jednou z nich.

Další cenou, kterou 22. května převzala ředitelka sdružení Katarína Klamková, byla Cena kvality v sociální péči za rok 2007 v kategorii Poskytovatelé sociálních služeb pro osoby ohrožené sociálním vyloučením. (red)

MUZEUM ROMSKÉ KULTURY ČERVENEC SRPEN 2008

Výstavy:

Romská socha 2008

Historicky první samostatná výstava z děl romských sochařů z Česka, Slovenska a Rakouska představuje 21 autorů, kteří pracují se dřevem, kamenem, kovem, hlinou, ale i dalšími materiály jako je siporex nebo chlebová střídká. Volba nezvyklých materiálů dokládá touhu tvořit, která prorazí i tam, kde chybí finance na kvalitní výtvarný materiál. Výstava potrvá do 31.1.2009

Život jako vyšitý

Textilní tvorba Markéty Šestákové. Precizně vyšité obrazy autorky jsou plné života, romantiky a temperamentu. Představují tradiční zvyky a způsob života Romů v minulosti. Výstavu tvoří soubor více jak čtyřiceti originálních výšivek, které autorka zhotovuje podle vlastních kreslených předloh. Objevme svět Romů a jejich kořeny. Výstava potrvá do 31.10.2008

Stálá expozice: Příběh Romů (etapa 1939 – 2005)

Na historické ose prezentuje hmotnou i duchovní kulturu Romů.

Další akce pro veřejnost:

24.8.2008

Pietní shromáždění

K uctění holocaustu Romů v místech bývalého protektorátního tzv. cikánského tábora v Hodoníně u Kunštátu. Doprava autobusem zajištěna tam i zpět zdarma. Odjezd z Brna od budovy Muzea romské kultury v 9.30. Zahájení na návsí v Hodoníně u Kunštátu v 11 hod.

28.8.2008 v 19.00 hodin

Multikulturní koncert Muzea romské kultury

Bengas (Praha)

Moravia Cantat (Stuttgart)

Kulturní Centrum Omega

Musilova 2, Brno-Maloměřice

Otevírací doba
út-pá 10-18, poslední vstup 17.15
ne 10-17, poslední vstup 16.15

Muzeum romské kultury
Bratislavská 67
602 00 Brno
tel.: (+420) 545 571 798, (+420) 545 581 206
e-mail: media@rommuz.cz
MHD: tramvaj 2, 4, 9, zastávka Křtalcovská
www.rommuz.cz

Pozor změna adresy
redakce Romano hangos
a Společenství Romů na Moravě

Bratislavská 65a, Brno 602 00

ROTA radio romské rádio
nejen pro romy

Rádio Rota, V Tůních 11, 120 00 Praha 2

Tel./fax: +420 224 941 945, 7, 8

www.radiorota.cz; e-mail: iveta.demeterova@radiorota.cz

Vydávání Romano hangos podporuje
Ministerstvo kultury ČR

www.antidiskriminace.romea.cz

web proti diskriminaci

linka proti diskriminaci volejte 800 220 800